

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสำคัญของปัญหาการวิจัย

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และชัดเจนมากขึ้นในปี 2540 เป็นปีที่ประเทศไทยต้องรักษาความมั่นคงและเกียรติภาพเพื่อที่จะยืนหยัดในการพึ่งตนเองและพัฒนา นโยบายที่สำคัญเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการสร้างแนวคิดเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ ซึ่งคนไทยจะสามารถเลี้ยงชีพโดยอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง (สำนักงาน กปร, 2547 หน้า 21) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการยึดหลักทางสายกลางที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับชาติ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปทางสายกลาง มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ รอบคอบและระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยรวมถึงเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง และการปรับสภาพให้เข้ากับยุคสมัย ทำให้ทุกวันนี้การดำรงชีวิตของวัยรุ่นไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่สืบเนื่องจากการไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ที่เหมาะสม เนื่องจากวัยรุ่นนี้เป็นวัยแห่งการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง พร้อมทั้งจะทำหน้าที่ในสังคมเทคโนโลยี ปกป้องวัฒนธรรมประเพณี ฟื้นฟูและสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ ซึ่งหากไม่สามารถปรับตัวและมีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลให้ขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา ขาดวิจารณญาณในการดำรงชีวิต ตลอดจนไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549 หน้า 144) สถาบันการศึกษาจึงถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จัดสิ่งแวดล้อม กระบวนการ เนื้อหาสาระ กิจกรรมวิธีการที่เหมาะสมกับการพัฒนาการของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติทางสร้างสรรค์ หากสถาบันไม่สามารถดำเนินบทบาทได้ตามข้างต้น จะส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ไม่เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรม เลียนแบบวัฒนธรรมทุนนิยม ทั้งเรื่องการกินอยู่ การแต่งกาย การพักผ่อนหย่อนใจ และวิธีคิดที่ผิดเพี้ยนเพื่อ แสดงถึงการที่ผู้เรียนไม่สามารถเลือกปรับตัวให้ได้ คุณลักษณะที่ดีของคนในวัฒนธรรมอื่น เช่น รักความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีวินัย และรู้จักพึ่งพาตนเอง เป็นต้น

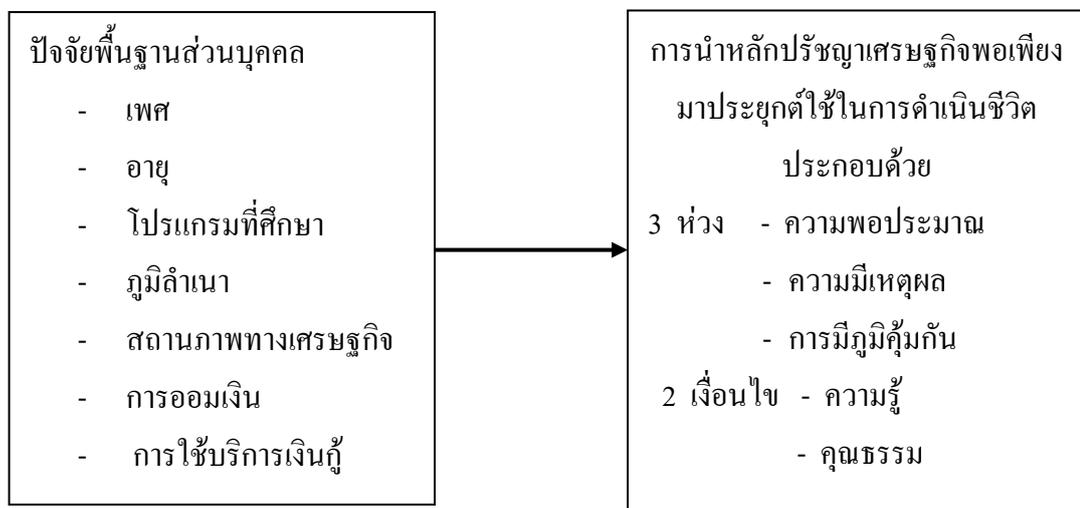
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพคนให้มีความพร้อมสำหรับระบบสังคมและเศรษฐกิจยุคใหม่ เพื่อสนองความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พศ. 2550 – 2554) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวปฏิบัติมุ่งสู่ “สังคมอยู่เป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติดังนี้ พัฒนาคณะให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้เท่าทัน เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข และโดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นี้ ได้ถูกปรับให้เน้นความสำคัญด้านสังคม รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในกรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่นับวันจะเจริญเพียงด้านวัตถุอย่างเดียว แต่ด้านจิตใจยังขาดการขัดเกลา จนทำให้เกิดปัญหาสังคมที่นับวันจะส่งสมมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาเรื้อรังและยากต่อการรักษาเยียวยา การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแผนการพัฒนาประเทศและชุมชนที่นำไปสู่ความยั่งยืนและความเข้มแข็งทางสังคมด้วยหลักการสำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้การสร้างความรู้คู่คุณธรรมและความเพียรพยายาม อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างมีความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนในที่สุด

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในช่วง 2539 – 2541 เป็นช่วงของการเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานกำลังใจและพระราชดำริเกี่ยวกับ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาในปี 2540 และ 2541 (สำนักงาน กปร, 2547) แต่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเวลานั้นยังไม่เป็นที่รู้จักและนำไปใช้กันมากนัก จนกระทั่งมาถึงปี 2549 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับความสนใจและมีการกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย ดังนั้น เราจะเห็นว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวได้เน้นในด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างเด่นชัด เช่น การสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และการให้มีความรอบรู้ ที่เหมาะสม รวมทั้งการดำรงชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร สติปัญญาและความรอบคอบ ซึ่งการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นแนวทางที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับทุกคน เพื่อให้มีหลักในการดำเนินชีวิตที่ดี ที่พอเพียงและทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม จะเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาและการใช้หลักสูตร ซึ่งทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้สามารถที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งการดำรงตนให้เป็นคนดีในสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ประกอบด้วย 3 หัวข้อ 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

กรอบความคิด (Conceptual Framework)

สมมติฐาน

1. เพศที่ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน
2. อายุที่ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน
3. โปรแกรมที่ศึกษาต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน
4. ภูมิลำเนาที่ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน
5. สถานภาพทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน
6. การเงินออมที่ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

7. การใช้บริการเงินกู้ที่แตกต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ นักศึกษา (ภาคปกติ) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 2.1 ปรัชญา แนวความคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ได้แก่ กรอบแนวคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้
 - 2.2 การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 หัวง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา 21 มกราคม พ.ศ. 2553 – 20 มกราคม พ.ศ. 2554

นิยามศัพท์

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตที่บนพื้นฐานของทางสายกลาง ของความพอประมาณ การมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในตนต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ภายใต้เงื่อนไขความรอบรู้และคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น กินอยู่ใช้แต่เพียงพอดีตามกำลังความสามารถของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การสร้างหรือเตรียมตัวให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลด้วยความไม่ประมาทของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้านเพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่างๆ อย่างระมัดระวังโดยใช้สติและให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ด้วยความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต โดยเน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญาและความรอบคอบ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต หมายถึง การที่นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตได้นำแนวทางของการเดินสายกลาง มีความพอประมาณ การมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน รวมถึงการมีความรู้และคุณธรรม มาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (ภาคปกติ) ได้แก่ ศูนย์ดุสิตพัฒนชกการและศูนย์ระนอง 2

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการตื่นตัวและตระหนักในการร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความดีอยู่ดีมีสุขและความมั่นคงของเศรษฐกิจ
2. ข้อมูลที่ได้นำมาใช้สอดแทรกระหว่างการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของนักศึกษา ให้มีสำนึกในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน ความเพียรและมีสติปัญญาในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานในอนาคต